

KRÖNIKA FRÅN EUROPARÅDET

1. Liksom i tidigare nummer av denna tidskrift (se senast 1991, sid 48), har jag nöjet att summariskt presentera Europarådets verksamheter inom det straffrättsliga området under de senaste två åren.

2. När jag skrev krönikan för något mer än två år sedan hade Europarådet 24 medlemmar, genom Ungerns inträde i November 1990 och jag förutspådde att Rådet skulle ha 26 eller fler medlemmar vid tiden för nästa krönika. Men ingen kunde väl ana den närmast explosionsartade utvecklingen som europeiskt samarbete tagit under de gångna två åren, vilket också återspeglats i antalet medlemmar i Europarådet, som i skrivande stund (augusti 1993) uppgår till 31. Nye medlemmar från Central- och Östeuropa är numera också Polen, Bulgarien, Tjeckiska republiken, Slovakien, Estland, Litauen och Slovenien. Det är troligt att Lettland, Rumänien och Albanien kommer att vinna inträde inom en snar framtid och ytterligare länder har ansökt om medlemskap, bl a Ryssland och Ukraina. Med alla dessa länder, medlemmar såväl som icke-medlemmar, har Europarådet ett väl utvecklat samarbete inom det juridiska området, mer om detta nedan. Allt detta understryker Europarådets ökade betydelse som paneuropeiskt forum i politiska frågor men också som gemensamt hem för ett annorlunda och mer homogent Europa. Detta återspeglas också i Europarådets aktiviteter inom det straffrättsliga området.

3. Sedan föregående krönika skrevs, är bl a följande värt att notera beträffande de europeiska konventionerna på straffrättsens område:

Den Europeiska utlämningskonventionen (European Treaty Series, ETS 24) har numera tillträtts av Tjeckiska republiken och Slovakien samt av Polen. I det samarbete som Europarådet har med staterna i Central- och Östeuropa prioriteras bl a denna konvention. Det kan därför förväntas att ytterligare stater kommer att bli parter inom kort. Konventionen har för närvarande 24 parter, däribland Storbritannien från 14 maj 1991.

Den Europeiska konventionen om internationell rätts hjälp i brottmål (ETS 30) har likaledes tillträtts av de tjeckiska och slovakiska republikerna men även av Storbritannien (med verkan från den 27 November 1991). Att Storbritannien numera lyckats lagstifta om ratificering av dessa båda konventioner får anses vara ett stort framsteg för europeiskt samarbete inom det straffrättsliga området och visar att det går att förena ett "common law" system med internationellt samarbete. Konventionen har 21 parter.

Den Europeiska konventionen om internationellt erkännande av brottmålsdomar (ETS 70) har fortfarande 7 parter.

Den Europeiska konventionen om överförande av brottmålsrättegångar (ETS 73) och den Europeiska terroristkonventionen (ETS 90) har tillträtts av den Tjeckiska republiken och Slovakien och har numera 9 respektive 23 parter.

Europeiska konventionen om kontroll av förvärv och innehav av enskildas eldvapen (ETS 101) har fortfarande 9 parter.

Konventionen om överförande av dömda personer (ETS 112) har under perioden tillträtts av Belgien, Tjeckiska republiken, Slovakien, Tyskland, Malta, Norge, Portugal och Bahamas. Konventionen har 24 parter vilket gör att den får räknas till en av de mer lyckosamma som utarbetats inom Europarådets ram. Trots detta har den praktiska tillämpningen av konventionen inte varit problemfri; bl a har ett flertal ärenden behandlats för lång-

samt av staterna vilket naturligtvis varit frustrerande för den intagne som väntat på sitt överförande. Detta ledde till att Europarådets Ministerkommitté under 1992 antog en Rekommendation Nr (92) 18 angående den praktiska tillämpningen av konventionen. Rekommendationen innehåller bl a ett formulär som skall användas vid handläggning av ärenden om överföring. Rekommendationen innehåller vidare vissa riktlinjer som staterna bör tillämpa när de handlägger ärenden enligt konventionen.

Konventionen om ersättning till offer för våldsförbrytelser (ETS 116) har tillträtts under perioden av Finland., Frankrike, Norge, Schweiz och Storbritannien och har numera 9 parter.

Konventionen om penningtvätt, eftersökning, beslag och förverkande av vinning av brott (RTS 141) ser ut att kunna bli en av Europarådets viktigaste konventioner. Beträffande dess innehåll får jag hänvisa till min förra artikel i NTfK. Trots konventionens ungdom har den redan signerats av 16 stater och tillträtts av 4 (Storbritannien, Nederländerna, Schweiz och Bulgarien). Ytterligare ett tiotal ratifikationer kan förväntas inom det närmaste året. Det är intressant att konstatera att stora finansiella bankcentra som London och Zürich nu omfattas av konventionens bestämmelser liksom att Bulgarien som första Östeuropeiska land redan ratificerat konventionen. Det anses allmänt bland experter på bekämpning av tvättningsbrott att Östeuropa är nästa mål för narkotikasyndikaten och den organiserade brottsligheten samt att dessa länder är särskilt vulnerabla i den pågående omvandlingen av ekonomierna och grundläggande regler i samhället.

4. Europarådet har utarbetat ytterligare 11 konventioner inom det straffrättsliga området. För att inte tynga framställningen för mycket nämner jag dem inte här, men för den som önskar hålla sig à jour med signaturer och ratifikationer av Europarådets samtliga 150 konventioner, finns möjlighet att prenumerera på en lösbladspärm genom hänvändelse till publikationssektionen.

5. Några nya straffrättsliga konventioner har inte utarbetats under perioden, men jag bör nämna att Ministerkommittén antagit en Rekommendation Nr (91) 12 angående det praktiska förfarandet för att sätta upp skiljedomstolar enligt den nyss nämnda tvättningsbrottskonventionen. En ny Europeisk Konvention om vissa internationella aspekter på konkurser förtjänar också att omnämnas (ETS 136).

6. Under perioden har ett flertal Rekommendationer inom detta område antagits. Främst är inom området straffrätt att nämna Rekommendation Nr R (91) 11 angående sexuell utnyttjande av barn och ungdom, pornografi, prostitution och handel med dessa kategorier unga, Nr R (91) 14 om juridiskt skydd för televisionstjänster, Nr (92) 1 om användning av DNA inom ramen för rättsvärden, Nr (92) 16 om samhällstjänst och andra alternativ till fängelse, Nr (92) 17 om enhetliga påföljdsval samt Nr R (92) 19 om videospel med rasistiskt innehåll.

8. Rekommendation Nr R (91) 11 om sexbrott mot barn och ungdom är mycket detaljerad och behandlar hela fältet av åtgärder som kan vidtas av lagstiftaren i detta svåra ämne. Rekommendationen lägger huvudvikten vid information och utbildning samt förebyggande åtgärder men behandlar också straffrättsliga åtgärder och annan lagstiftning.

9. Rekommendation Nr R (91) 14 om juridiskt skydd för krypterade televisionstjänster behandlar inte bara straffrättsliga aspekter på frågan, men får nog ändå sägas lägga huvudvikten vid dessa. Bruket av s k satellitdekodrar har spridits under senare tid och med detta

bruk har följt en handel med piratdekodrar med svåra ekonomiska avbräck för industrin. Europarådets Rekommendation har redan föranlett förslag till lagstiftning i bl a Sverige (se SOU 1992:110).

10. Rekommendation Nr R (92) I om DNA är ett typexempel på Europarådets förmåga att arbeta med aktuella (och svåra!) frågor ofta långt innan de har behandlats av medlemsländerna. Att frågorna som behandlas i Rekommendationen är svåra syns bl a av att Danmarks regering vid behandlingen av Rekommendationen i Ministerrådet reserverade sig mot att följa den helt eller delvis samt att Norges, Tysklands och Hollands regeringer reserverade sig mot vissa delar av Rekommendationen. Sådana reservationer är relativt sällsynta då förhandlingarna om juridiska instrument inom Europarådet oftast sker på basis av enighet mellan medlemsstaterna. Rekommendationen behandlar den känsliga frågan om upprättande av register över DNA och insamling av prover. DNA analys kan användas inte bara för att bevisa att en viss person begått ett brott men även för att helt fria en individ från misstankar. Samtidigt är det nödvändigt att skapa garantier för att detta mycket avancerade tekniska hjälpmedel inte missbrukas i andra syften. Rekommendationen utgör ett exempel på den avvägning som kan göras för att förena rättstrygghet med effektivitet i brottsbekämpningen.

11. Rekommendation Nr (92) 16 om samhällstjänst och andra alternativ till frihetsstraff ("On the European Rules on Community Sanctions and Measures") utgör ytterligare en milstolpe i Europarådets historia när det gäller utarbetandet av gemensamma regler för frivård och icke frihetsberövande påföljder. Reglerna utgör ett värdefullt komplement till "European Prison Rules" och presenteras på ett likartat sätt. De utgörs av 90 regler, en detaljerad kommentar till reglerna samt av en ordlista, som utgör en integrerad del av reglerna. Det kan här vara intressant att citera den första delen av ordlistan vilket förklarar innehållet i Reglerna: "The term "community sanctions and measures" refers to sanctions and measures which maintain the offender in the community and involve some restriction of his liberty through the imposition of conditions and/or obligations, and which are implemented by bodies designated in law for the purpose. The term designates any sanction imposed by a court or a judge, and any measure taken before or instead of a decision on a sanction as well as ways of enforcing a sentence of imprisonment outside a prison establishment." Det framgår vidare att penningssanktioner inte ingår i definitionen men att varje "supervisory or controlling activity" som syftar till dess verkställighet ingår.

12. Rekommendationen Nr (92) 17 om enhetliga påföljdsval ("On consistency in sentencing") är en av de absolut viktigaste uppgifter som Europarådet åtagit sig under senare år, och samtidigt en av de svåraste. Rekommendationen handlar inte enbart om enhetliga påföljdsval men innehåller i själva verket rekommendationer om hur, och med vilken inriktning, påföljdsvalet bör träffas. Jag förutser att den kommer att få ett mycket stort inflytande på kriminalpolitik i Europa, inte minst i Central- och Östeuropa där Europarådets Rekommendationer nästan har status av lag. Rekommendationens fem bärande principer förtjänar sammanfattas här sådana de upptagits i dess "Explanatory Memorandum":

"i) each state should seek to define rationales for sentencing. If more than one rationale is declared, states should endeavour to develop a coherent set of sentencing rationales;

ii) sentences in individual cases should not be disproportionate to the seriousness of the offence;

iii) states should consider, within their legal and constitutional traditions, the introduction of techniques of orientation which structure the exercise of sentencing discretion whilst enabling the court to take account of particular circumstances;

iv) there should be proper procedural safeguards in sentencing;

v) there should be increased information for judges, clearly presented and soundly based on research, with greater opportunities for judicial training and for European exchange of information."

13. Beträffande pågående aktiviteter förtjänar följande att nämnas här.

- Arbetet med att utarbeta en enda europeisk konvention inom området internationell rättshjälp fortsätter. Det kan förväntas att en första förhandlingsomgång kommer att bli klar inom ett år.

- En kommitté är sysselsatt med att utarbeta en konvention om beslag och husrannsakan ombord främmande stats fartyg utom territorialvatten i syfte att beivra narkotikabrott. Konventionen kommer att vara en regional konvention som styr den praktiska tillämpningen av 1988 års narkotikabrottskonvention, artikel 17. Tillträdande stat kommer att ge tillstånd till främmande stats tullmyndighet att gå ombord då indikationer föreligger om att fartyget är inblandat i narkotikabrott och konventionen kommer att reglera i detalj vilka åtgärder som är lovliga, hur överlämnande av bevis och misstänkta personer skall ske m m. Det kan förväntas att konventionens slutgiltiga text fastställs av Ministerkommittén under nästa år.

- Ytterligare en kommitté utarbetar en konvention om miljöbrott. Det kan förväntas att denna kommitté skall lyckas enas om att definiera miljöbrottslighet som förtjänar behandlas av den "rena" straffrätten samt sådan som bör behandlas i administrativ ordning. Vidare kommer frågor om företagsbot, återställande av skadad miljö och internationellt samarbete att behandlas. Denna kommitté lär arbeta flera år.

- En kommitté utreder frågor som hänger samman med de stora förändringar som inträffat i Europa under senare tid och hur dessa frågor påverkar brott och internationellt samarbete. Det är ännu för tidigt att uttala sig om vilket slutresultatet kommer att bli.

- Vidare föreligger kommittéarbete om management inom rättsapparaten; informations-teknologi och processtraffrätt; påverkan av vittnen i samband med rättegångar; fängelsepersonalens roll och ställning samt om unga lagöverträdare.

14. Den 19:e kriminologiska forskningskonferensen 1990 diskuterade "New social strategies and the criminal justice system" och det 10:e kriminologiska kollokviet 1991 diskuterade "Young adult offenders and crime policy". Den 20:e konferensen 1993 kommer att behandla ämnet "Psychosocial interventions in the criminal justice system".

15. Beträffande den parlamentariska församlingens arbete bör här nämnas Rekommendation 1181 (1992) om polisarbete och skydd för persondata inom polisen.

Adress: Hans G Nilsson

Division on Crime Problems

Council of Europe

F-67075 Strasbourg Cedex